

მეკალმახეობის სექტორში ჩართულ პირთა რეგიონული ფორუმი კომუნიკე

მიმდინარე წლის 4 დეკემბერს ქალაქ ქუთაისში (სასტუმრო „ბაგრატი“) გაიმართა მეკალმახეობის სექტორში ჩართულ პირთა რეგიონული ფორუმი. ეს ფორუმი იყო ეკონომიკის საერთაშორისო სკოლის (ISET) კვლევითი ინსტიტუტის მიერ CARE International-თან, რეგიონული განვითარების ასოციაციასა და საქართველოს ფერმერთა ასოციაციასთან ერთობლივი თანამშრომლობით ორგანიზებული მეორე ღონისძიება სოფლის მეურნეობისა და სოფლის განვითარების დიალოგების სერიიდან, ევროკავშირის მიერ დაფინანსებული ENPARD-ის პროექტის – „თანამშრომლობა სოფლის კეთილდღეობისათვის საქართველოში“ – ფარგლებში.

ფორუმის მთავარი მიზანი იყო საქართველოში მეკალმახეობის დარგში არსებული პრობლემების გამოვლენა, მეკალმახეობის სექტორის ღირებულებათა ჯაჭვში ჩართული წარმოების საშუალებების, მიმწოდებლების, ფერმერების, კოოპერატივების, ბაზრის შუამავლებისა თუ მომხმარებლების წინაშე არსებული დაბრკოლებებისა და შესაძლებლობების იდენტიფიცირება, სექტორის პროდუქტიულობის გაუმჯობესება, ფერმერებისთვის ახალი ბიზნეს-შესაძლებლობების შესახებ ინფორმაციის მიწოდება, მიმდინარე გეოპოლიტიკური სიტუაციის ანალიზი და ახალი საექსპორტო ბაზრების გამოვლენა, ქართული მეკალმახეობის სექტორის განვითარება და სწორად პოზიციონირება ბაზარზე.

ფორუმში მონაწილეობას იღებდნენ: გოჩა ცოფურაშვილი – სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, გიორგი მიშელაძე – სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების სააგენტო, ნინო ზამბახიძე – საქართველოს ფერმერთა ასოციაცია, ლაშა ლანჩავა – ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტი (ISET-PI), არჩილ ფარცვანია – საქართველოს მეთევზეთა ასოციაცია და საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, მანუჩარ ცეცხლაძე – შპს ჯეოვეტი, სილვია სანხუანი – ქვა საერთაშორისო კავკასიაში (CARE), ერიკ ლივინი – ISET-PI, გიორგი ღლონტი – ქვა საერთაშორისო კავკასიაში (CARE); კალმახის მწარმოებელი კოოპერატივების წარმომადგენლები (მათ შორის სამეგობრო-2014, ქულბაქი, ცისარტყელა, ქვაციხე-2015); სოფლის მეურნეობის სამინისტროს საინფორმაციო საკონსულტაციო სამსახურის წარმომადგენლები და მუნიციპალიტეტის გამგებლები; კერძო სექტორის წარმომადგენლები (მათ შორის შპს ზორეთი, შპს შერგე, სს მიკროსაფინანსო ორგანიზაცია კრისტალი საქართველო).

ნინო ზამბახიძემ, საქართველოს ფერმერთა ასოციაციის თავმჯდომარემ, დისკუსიით გახსნა ფორუმი, რომელიც შეეხებოდა საქართველოში მეკალმახეობის სექტორის მნიშვნელობას. ლაშა ლანჩავამ, ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტიდან, წარმოადგინა ფაქტები და ციფრები სექტორის შესახებ და ფორუმის მიზანი და სტრუქტურა. საბაზრო ფასების საინფორმაციო სისტემის (სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ, ENPARD-ის პროექტის ფარგლებში, FAO-ს და ISET-ის კვლევით ინსტიტუტთან თანამშრომლობით შემუშავებული მონაცემთა შეგროვების სისტემა) უახლესი მონაცემების მიხედვით, 2015 წლის ნოემბერში საქართველოში ერთი კილოგრამის საშუალო საცალო ფასი იყო 11 ლარი. შემდეგ, საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის 2015 მონაცემების გამოყენებით, ბატონმა ლანჩავამ შეაჯამა

ექსპორტ-იმპორტის სტატისტიკა. მოწინავე საექსპორტო ქვეყანაა რუსეთის ფედერაცია. მოწინავე კალმახის იმპორტიორი ქვეყნებია ნორვეგია, ჩილე, დანია და თურქეთი. გამოსვლის ბოლოს, ბატონმა ლანჩავამ ისაუბრა კალმახის ღირებულებათა ჯაჭვზე. არსებობს მთელი რიგი სექტორში ჩართული მოთამაშეებისა, მათ შორის კალმახის საკვების მომწოდებლები/იმპორტიორები, ლიფსიტის, ქვირითის და ვეტერინარული მომსახურების მომწოდებლები; მცირე, საშუალო და დიდი მასშტაბის კალმახის ფერმები, 8 მეკალმახე კოოპერატივი; საცალო გამყიდველები და ექსპორტიორები.

ფორუმის დასაწყისში, სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილემ, გოჩა ცოფურაშვილმა ხაზი გაუსვა მეკალმახეობის სექტორის წინაშე არსებულ მთავარ გამოწვევებს. ბატონი ცოფურაშვილის განცხადებით, კალმახის საკვების ადგილობრივი წარმოების, სწორი ვეტერინარული მომსახურების, ხარისხიანი წყლის და დაავადების კონტროლის მექანიზმის, პროფესიონალი ფერმერების არსებობის, კალმახის წარმოებასთან დაკავშირებული შესაბამისი სტატისტიკის ნაკლებობა არის მთავარი დაბრკოლებები, რომლებიც ხელს უშლის სექტორის განვითარებას. ბატონი ცოფურაშვილის თქმით: „ჩვენ ვერ ვიქნებით კონკურენტუნარიანები, თუ არ გვექნება ადგილობრივი კალმახის საკვების წარმოება“. შემდეგ, მინისტრის მოადგილემ ხაზი გაუსვა სამინისტროს სამუშაო სტრატეგიას. მისი თქმით, სოფლის მეურნეობის სამინისტრო საქართველოს გარემოს დაცვის სამინისტროსთან ერთად მუშაობს საქართველოში მეთევზეობის ინდუსტრიის მხარდამჭერ სამუშაო გეგმაზე. კალმახის საკვების ადგილობრივი წარმოების წახალისების იმედით, მთავრობა გეგმავს, რომ საკვებწარმოება იყოს ერთ-ერთი ძირითადი მოთხოვნათაგანი შავ ზღვაში თევზჭერის ლიცენზიის მიღებისას. ამასთანავე, ბატონი ცოფურაშვილის თქმით, ქართულმა მეკალმახეობის სექტორმა, რომელსაც არ აქვს შესაძლებლობა, გავიდეს დიდმასშტაბიან ინდუსტრიულ წარმოებაზე, ფოკუსირება უნდა მოახდინოს მაღალი ხარისხის ქართული კალმახის ბრენდის ფორმირებაზე და მოემსახუროს საექსპორტო და მაღალი ხარისხის კალმახის ბაზრებს. სიტყვის ბოლოს, ბატონმა ცოფურაშვილმა აღნიშნა რომ ENPARD-ის ფარგლებში ჩატარებული ფერმერთა დიალოგების სერია ძალიან მნიშვნელოვანია იმ თვალსაზრისით რომ ამ დროს ფერმერებს საშუალება ეძლევათ დააფიქსირონ თავისი აზრი, რაც ხელს შეუწყობს მთავრობის მიერ სასოფლო სამეურნეო პოლიტიკის ფორმირებას.

გიორგი მიშელაძემ, სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების სააგენტოს თავმჯდომარემ, ისაუბრა თანამშრომლობის დადებით მხარეებზე კალმახის საკვების და მედიკამენტების შესყიდვის კუთხით. თუმცა სექტორის ბუნებიდან გამომდინარე, მისი შემოთავაზება იყო, რომ მეკალმახე ფერმერებისთვის უფრო ბუნებრივია, დააარსონ მეორე დონის კოოპერატივი, რომელიც ჩართული იქნება კალმახის გადამამუშავებაში, პროდუქტის დიფერენცირებასა და მარკეტინგში.

არჩილ ფარცვანიამ, რომელიც არის საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტროს დარგობრივი განვითარების დეპარტამენტის თავმჯდომარის მოადგილე და საქართველოს ფერმერთა ასოციაციის წევრი, წარმოადგინა ქართული მეკალმახეობის სექტორის ღრმა ანალიზი. ბატონი ფარცვანიას თქმით, საქართველოში არის სამი კატეგორიის კალმახის მწარმოებელი ფერმა: მცირე ზომის ფერმები, აჭარის რეგიონში არსებული ფერმები, რომელთაც კომბინირებული აქვთ კალმახის წარმოება და ტურიზმი და დიდი ზომის ფერმები, კარგად ჩამოყალიბებული განვითარების გეგმით. ეს ფერმები აწარმოებენ ერთი კატეგორიის პროდუქტს (250 გრ-იან ცოცხალ კალმახს). ბატონი ფარცვანია გამოეხმაურა წინა მომხსენებლების ნათქვამს, რომ პროდუქციის დივერსიფიკაციის ნაკლებობა არის ქართული მეკალმახეობის სექტორის წინაშე არსებული ერთ-ერთი სერიოზული გამოწვევა.

შემდეგ ბატონმა ფარცვანიამ ისაუბრა სექტორის მარკეტინგულ პოტენციალზე. მისი თქმით, საქართველოს აქვს მტკნარი წყლის მნიშვნელოვანი რესურსები, რაც მნიშვნელოვან შესაძლებლობას ქმნის ადგილობრივი წარმოებისთვის. არჩილის აზრით, ქართველ მწარმოებლებს აქვთ პოტენციალი, სრულიად

ჩაანაცვლონ იმპორტი და მიიღონ მოგება. თუმცა ამის მიღწევა მხოლოდ იმ შემთხვევაში იქნება შესაძლებელი, თუ ქართველი ფერმერები ისწავლიან თავიანთი პროდუქტის დივერსიფიცირებას.

ბატონი ფარცვანია შემდეგ გადაერთო სექტორში არსებულ პრობლემატურ საკითხებზე და მათი მოგვარების გზებზე. იმპორტირებული კალმახის საკვების მაღალი ფასის გამო არჩილის რეკომენდაციაა, შეიქმნას კალმახის საკვების წარმოების ადგილობრივი ხაზი; მაღალი ხარისხის შავი ზღვის ქაფშიაზე ხელმისაწვდომობა შესაძლებელს გახდის მაღალი ხარისხის კალმახის საკვების ადგილზე წარმოებას უფრო დაბალ ფასად, რომელიც ფერმერისთვის საგრძნობლად შეამცირებს წარმოების დანახარჯს და გაზრდის ზოგადად მეკალმახეობის სექტორის კონკურენტუნარიანობას. კიდევ ერთი პრობლემა, რომლის წინაშეც დგას სექტორი, არის ლიფსიტის წარმოების დაბალი სტანდარტები, რასაც ადასტურებს სიკვდილიანობის მაღალი დონე. ეს, ერთის მხრივ, გამოწვეულია პროფესიონალიზმისა და ლიფსიტის მწარმოებლების მხრიდან გამოცდილების ნაკლებობით. ამ პრობლემების საპასუხოდ სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო კვლევითი ცენტრი გეგმავს კარგად აღჭურვილი თანამედროვე ლაბორატორიის შექმნას, სადაც შესაძლებელი იქნება შერჩევის პროცესის ჩატარება, რომელიც აუცილებელია მაღალი ხარისხის ლიფსიტის საწარმოებლად, რომელიც შემდეგ მიეწოდება სერთიფიცირებულ ფირმებს შემდგომი წარმოებისთვის უფრო დიდ მასშტაბებზე.

მანუჩარ ცეცხლაძემ, უფროსმა ვეტერინარმა ჯეოვეტიდან, ასევე, ისაუბრა კალმახის საკვების ადგილობრივად წარმოების საჭიროებაზე. მან წინ წამოწია ახალი თაობის ადგილობრივი პროფესიონალების აღზრდის/ჩამოყალიბების სისტემის მნიშვნელოვნება, პროფესიონალების ჩართულობა აუცილებელია გენეტიკურად ძლიერი, ქართული მეკალმახე ფერმების სხვადასხვა გარემო-პირობებზე მორგებული ლიფსიტის საწარმოებლად. მან, ასევე, ხაზი გაუსვა მაღალი ხარისხის მობილური ლაბორატორიების საჭიროებას, რომელიც დააკმაყოფილებს ფერმერების კონკრეტულ საჭიროებებს.

მომხსენებლების პრეზენტაციებს მოჰყვა კითხვა-პასუხის სესია, რომლის დროსაც მოწვეულ მონაწილეებს (მათ შორის კალმახის მწარმოებელ ფერმერებსა და კოოპერატივებს) შესაძლებლობა ჰქონდათ, წამოეჭრათ კონკრეტული პრობლემები, რომელთაც ისინი აწყდებიან და მოესმინათ რჩევები მოწვეული მომხსენებლებისაგან.

ყველაზე ფართოდ განხილული თემები იყო იმპორტირებულ კალმახის საკვებზე მაღალი ფასები და მისი ადგილობრივი წარმოების არარსებობა. როგორც ერთმა კალმახის მწარმოებელმა ბორჯომიდან აღნიშნა, იმპორტიორები დაბალი ხარისხის კალმახის საკვებზე მაღალ ფასს აწესებენ. პასუხად, ბატონმა ცოფურაშვილმა თქვა, რომ 2016 წლიდან სურსათის ეროვნული სააგენტო დაიწყებს იმპორტირებული კალმახის საკვების ხარისხის მონიტორინგს. ლიფსიტის მწარმოებელმა ჭიათურიდან აღნიშნა რომ მთავარი პრობლემა მისი ბიზნესისთვის არის ადგილობრივი წარმოების მაღალი ხარისხის ქვირითის სიმცირე, რაც მას აიძულებს, აწარმოოს იმპორტი ამერიკული შეერთებული შტატებიდან, მოგების დიდ წილზე უარის თქმის ხარჯზე. სხვა ფერმერებმა მდინარეების დაბინძურება დაასახელეს ერთ-ერთ ხელისშემშლელ ფაქტორად. ფერმერებმა, ასევე, ისაუბრეს ბანკების მიერ იაფი მცირე საწარმოებისთვის იაფი სესხების გაუცემლობის ტენდენციებზე და ამ სესხების მოკლე საშეღავათო პერიოდზე. როგორც ბატონმა ცოფურაშვილმა აღნიშნა, მთავრობა შეღავათიანი სესხების გაცემის ახალი გზების მოძიებაზე მუშაობს, თუმცა, როგორც მან ფერმერებს განუცხადა, როდესაც საქმე სესხების მოპოვებას ეხება, ბანკები უნდა იყოს აღქმული როგორც დღევანდელი მოცემულობა და ფერმერებმა მეტი პასუხისმგებლობა უნდა აიღონ, როდესაც მოლაპარაკებას აწარმოებენ ბანკთან სასესხო განაკვეთსა თუ საშეღავათო ვადაზე. ბატონმა მიშელაძემ კალმახის კოოპერატივების მისამართით აღნიშნა, რომ მათ შეუძლიათ დამატებითი კაპიტალის მოძიება ინვესტორებისთვის ასოცირებული წევრის სტატუსის მინიჭების გზით.

ფორუმის დასასრულს, ერიკ ლივნიმ, ISET-ის კვლევითი ინსტიტუტის პრეზიდენტმა, აღნიშნა, რომ მართალია, თანამშრომლობა სარგებლიანია, როდესაც საქმე გვაქვს მასშტაბის ეკონომიასთან, მაგრამ ის არ შეიძლება იყოს პასუხი ყველა იმ პრობლემაზე, რომლის წინაშეც დღეს ქართული მეკალმახეობის სექტორი დგას. ამის ნაცვლად საჭიროა მრავალფეროვნების გაზრდა, მცირე და დიდმასშტაბიანი ბიზნესის მხარდაჭერა შეღავათიანი კრედიტებით, პროფესიონალური ვეტერინარული მომსახურებით და სხვა საჭირო მომსახურებით, რომელიც დაეხმარება ადგილობრივ კალმახის მწარმოებელს, მიაწოდოს ბაზარს თავისი ნიშის პროდუქტი და საბოლოო ჯამში ხელი შეუწყოს ძალიან მრავალფეროვანი კალმახის ბაზრის შექმნას საქართველოში.

სილვია სანხუანმა, ფორუმის ორგანიზატორი პროექტის დირექტორმა, მონაწილეებს შეახსენა დიალოგთა სერიების მნიშვნელობა სამთავრობო პოლიტიკის ფორმირებაში და აღნიშნა სექტორის მხარდამჭერი პროგრამების წვლილსაც. მან, ასევე, მოუწოდა მონაწილეებს თანამშრომლობაზე დაფუძნებული კერძო ინიციატივების შექმნისაკენ, რაც კალმახის მწარმოებლებისა და კოოპერატივების წინაშე არსებული პრობლემების (მაგ.: კალმახის საკვები) მოგვარებისკენ იქნება მიმართული. აქტიური მონაწილეობისთვის მადლობის გადახდის შემდეგ, გიორგი ღლონტმა, CARE კავკასიის მისიის დირექტორმა, მონაწილეებს შეახსენა, რომ დიალოგის პლატფორმა კალმახის შესახებ ისევ ღიაა და შეხვედრის დროს განხილულ მთავარ საკითხებს ჩაუტარდება მონიტორინგი და ღრმად იქნება განხილული მომავალ შეხვედრებზე. ამასთანავე, ჩაის სექტორში ჩართულ პირებს მიეწოდებათ ინფორმაცია არსებული წინსვლის შესახებ.

დაბოლოს, ნინო ზამბახიძემ მოუწოდა ფერმერებს, მეკალმახეობის სექტორის პრობლემებთან დაკავშირებით არსებული კითხვები წარმოადგინონ საქართველოს ფერმერთა ასოციაციაში და დაპირდა მათ სამინისტროსთან ამ საკითხებზე მუშაობას და დროულ და ზუსტ პასუხებს ფერმერების შენიშვნებთან დაკავშირებით.

ქართული მეკალმახეობის სექტორის შესახებ უფრო მეტი ინფორმაციისათვის შეგიძლიათ იხილოთ შემდეგი ბმული: <http://iset-pi.tsu.ge/index.php/en/publications/iset-economist-blog2/entry/agricultural-cooperatives-fishing-for-competitiveness>. სექტორის ღირებულებათა ჯაჭვის კვლევის ფორმალური ვერსია დასრულდება 2016 წლის იანვრისთვის. საბოლოო შედეგები წარმოდგენილი იქნება თბილისში, ეკონომიკის საერთაშორისო სკოლაში (ISET). მოცემული კვლევა გაგზავნებათ ფორუმში მონაწილე მეკალმახეობის სექტორში ჩართულ პირებს. კვლევაში წარმოდგენილი იქნება კონკრეტული რეკომენდაციები, რომლებიც დამყარებული იქნება ღირებულებათა ჯაჭვის ყოვლისმომცველ კვლევასა და ფორუმზე გაქვრებულ იდეებზე.

Funded by the European Union
დაფინანსებულია ევროკავშირის მიერ

WITH FUNDING FROM
AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION